

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 12874/07

Nurten ERSOY ve diğerleri / TÜRKİYE

Başkan

Valeriu Grițco,

Hâkimler

Egidijus Kūris,

Branko Lubarda

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 8 Haziran 2021 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 9 Mart 2007 tarihinde yapılan başvuruyu, davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuran tarafından bu görüşlere cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2021. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran tarafların listesi ekte yer almaktadır.
2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

1. 61 No.lu İmar Planının İptaline İlişkin İdari Yargılama

3. Sakarya Mimar Sinan Mahallesi sakinleri, 7 Ekim 1999 tarihinde, “Milangaz A.Ş.” özel şirketi tarafından mahalleye boru hattı döşenmesi için Belediye tarafından düzenlenen 61 no.lu imar planına Sakarya İdare Mahkemesi (bundan böyle “İdare Mahkemesi” olarak anılacaktır) huzurunda itiraz etmişlerdir.

4. Yargılamanın Sakarya İdare Mahkemesi önünde devam ettiği sırada, Körfez Belediyesi, 9 Şubat 2001 tarihinde, 61 no.lu imar planını iptal etmiş ve yerine 8 no.lu değiştirilmiş imar planını getirmiştir.

5. İdare Mahkemesi, 30 Ekim 2001 tarihinde, birçok eksiklik tespit etmesinin ardından, vatandaşlar için tehlikeli olduğu kanaatine vararak, 61 no.lu imar planını iptal etmiştir.

6. Danıştay, 61 no.lu imar planının iptal edildiğini ve değiştirildiğini tespit ederek, 13 Haziran 2002 tarihinde, kararı bozmuş ve dosyayı incelenmek üzere ilk derece mahkemesine geri göndermiştir.

7. İdare Mahkemesi, 15 Ekim 2004 tarihinde, “8 no.lu değiştirilmiş imar planının” incelenmesini talep eden bir karar vermiştir.

8. İdare Mahkemesi, 9 Şubat 2001 tarihli 8 no.lu değiştirilmiş imar planının, itiraz edilen 61 no.lu imar planını fiilen iptal ettiğini tespit ederek, 23 Kasım 2004 tarihinde, başvuruların başvurusunu reddetmiştir. İdare Mahkemesi, 61 no.lu imar planına ilişkin davanın hukuki konusunu kaybettiğini tespit etmiş ve şikâyeti reddetmiştir.

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

9. Danıştay, 12 Ekim 2005 tarihinde, bundan böyle konusu mevcut olmayan bir davaya ilişkin karar verilmesine yer olmadığını belirterek bu kararı onamıştır.

10. Başvuranların karar düzeltme talebi, 12 Temmuz 2006 tarihinde, karar düzeltme şartlarına uyulmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Söz konusu karar, 13 Eylül 2006 tarihinde başvuranlara bildirilmiştir.

2. *Tespit Davası Kararı*

11. 3 Aralık 2003 tarihinde, gaz kaçağı nedeniyle sokağın bir kısmında yangın çıkmıştır. Yangın, bölgede yerleşim olmaması nedeniyle herhangi bir zarara yol açmadan kontrol altına alınmıştır.

12. Bazı mahalle sakinleri, 17 Şubat 2004 tarihinde, Körfez Asliye Hukuk Mahkemesinden tespit kararı (tespit davası) vermesini talep etmişlerdir.

13. Sakarya Asliye Hukuk Mahkemesi, bilirkişi incelemeleri ve yangın yerinin keşfedilmesinin ardından, 20 Ekim 2004 tarihinde, yangının Milangaz özel şirketi tarafından döşenen boru hattındaki bir gaz kaçağından kaynaklandığını tespit eden bir karar vermiştir.

3. *Milangaz Şirketi Yönetimine Karşı Açılan Ceza Yargılaması*

14. Körfez Cumhuriyet Başsavcılığı, 24 Ocak 2007 tarihinde, 3 Şubat 2003 tarihinde gaz kaçağı nedeniyle çıkan yangın sonucu, boru hattının sahibi, işi petrol ve petrol ürünlerinin genel dağıtımını olan Milangaz anonim şirketinin Müdürü hakkında bir iddianame düzenlemiştir. Başvuranlar, ceza yargılamasına müdahil taraf olarak katılmışlardır.

15. Milangaz şirketinin müdürü, 5 Şubat 2008 tarihinde, sosyal hayatı tehlikeye sokan yangına güvenlik önlemi kusuru ile istemeyerek neden olmaktan Körfez Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ikinci dereceden suçlu bulunmuştur. Milangaz şirketinin müdürü, bir ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve bu da para cezasına çevrilmiştir. Hâkim, yangının herhangi bir zarara yol açmadığının, ancak mahallede ve yangın yerinden bir iki kilometre

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

uzakta yerleşimleri bulunan müdahil taraflar arasında korkuya neden olduğunun altını çizmiştir. Kararın gerekçelerinde, kontrol mühendisleri, güvenlik denetimlerini yapmadıkları gerekçesiyle yangının birincil suçluları olarak gösterilmişlerdir. Hâkim, boru hattının denetiminden sorumlu başmühendisler hakkında ceza soruşturması başlatılmasını talep etmiştir.

16. Yargıtay, başvuruların temyizi üzerine, 11 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren ve Ceza Kanunu'nda değişiklik yapan 5728 sayılı Kanun uyarınca dosyanın incelenmesini talep ederek 3 Kasım 2009 tarihinde, Milangaz şirketinin Müdürünün mahkûmiyet kararını bozmuştur. Yeniden inceleme yapılmasının ardından, yeni hükümler uyarınca mahkûmiyet kararı ertelenmiştir. Bu karar, 22 Nisan 2010 tarihinde kesinleşmiştir.

17. Başvurular, 8 no.lu değiştirilmiş imar planına karşı herhangi bir dava açmadıklarını Yazı İşleri Müdürlüğüne bildirmişlerdir. Dosya, boru hattı döşemesindeki güvenlik denetimi eksikliği nedeniyle, başvurular tarafından İdare aleyhine açılan diğer davalara ilişkin herhangi bir bilgi içermemektedir.

B. İlgili İç Hukuk Kuralları ve Uygulaması

18. İdarenin işlemlerinden veya kararlarından doğan zararların tazminine ilişkin genel sorun ile ilgili olarak Anayasa'nın 125. maddesinde şu ilke yer almaktadır:

“1. İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır (...)

7. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.”

19. Bu ilkenin sonucu, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11 ila 13. maddelerinde tanımlanmaktadır. Söz konusu hükümler gereğince, idari bir işlemten doğan zarar nedeniyle mağdur olan herkes, zarar verdiği iddia edilen işlem tarihinden itibaren bir yıl içinde idareye başvurarak tazminat talebinde bulunabilir. Talebin kısmen veya tamamen reddi halinde ya da talep hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde kişi, idare mahkemesi önünde dava açabilir.

ŞİKÂyetLER

20. Başvuranlar, ilk başvurularında, Körfez Belediyesinin kararına uygun olarak, mahallelerine sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) yer altı boru hattı döşenmesinin yaşamlarına, sağlıklarına ve evlerine verilebilecek potansiyel zarardan şikâyet etmişlerdir. Başvuranlar aynı zamanda, ulusal mahkemelerin şikâyetlerini incelememelerinden şikâyetçi olmaktadır. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5. maddesini, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 12. maddesinin 1. fıkrasını ve 2. fıkrasının b) bendini ileri sürmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

21. Olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olan Mahkeme, başvuranların ya da hükümetlerin olaylara atfettikleri nitelendirmenin kendisi için bağlayıcı olmadığı kanısındadır (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 114, 20 Mart 2018). Mahkeme, başvuranların Birleşmiş Milletler Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi hükümlerinin ihlal edilmesinden şikâyet etmeleri nedeniyle, görevinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin uygulanmasıyla sınırlı olduğunu ve bu tür diğer uluslararası sözleşmeleri uygulama veya sözleşmelere riayet edilmesini denetleme yetkisi olmadığını hatırlatmaktadır (*Stefanelli/İtalya* (k.k.), no. 13139/08, § 30, 14 Ocak 2014).

Sonuç olarak, başvuranların şikâyetlerine ilişkin ilgili hüküm aşağıdaki gibidir:

Madde 8:

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği,

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

22. Hükümet, başvurunun bir *halk davası (actio popularis)* olduğunu değerlendirerek, başvuranların mağdur sıfatına itiraz etmekte ve iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranların 9 Şubat 2001 tarihli 8 no.lu değiştirilmiş imar planına itiraz etmediklerini ve boru hattının döşenmesi nedeniyle maruz kaldıkları kanaatine vardıkları tehlikeye itiraz etmek için idari yargı yoluna başvurmadıklarını ileri sürmektedir. Mahkeme, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı başvurunun her hâlükârda kabul edilemez olması nedeniyle, mağdur sıfatı sorununun incelenmesine gerek olmadığı kanısına varmaktadır.

23. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, yalnızca, suç sayılan, mevcut ve uygun ihlallerle ilgili olması gereken iç hukuk yollarının tüketilmesi sonrasında kendisine başvurulabileceğini hatırlatmaktadır. Mahkeme ayrıca, söz konusu iç hukuk yolunun, olayların meydana geldiği dönemde teoride ve uygulamada etkin ve uygun olduğu, yani erişilebilir olduğu, başvuranın şikâyetlerini telafi etme imkânı sunabileceği ve makul başarı perspektifleri sunduğu konusunda kendisini ikna etmenin, iç hukuk yollarının tüketilmediğine dair itirazda bulunan Hükümete düştüğünü hatırlatmaktadır. Söz konusu durum ispatlandığında, Hükümet tarafından ileri sürülen bu hukuk yolunun aslında kullanıldığını veya herhangi bir sebepten dolayı, bu hukuk yolunun, davaya ilişkin olaylar dikkate alındığında yeterli ya da etkin olmadığını veyahut da bazı özel koşulların kendisini bu yolu kullanmaktan muaf tuttuğunu kanıtlama görevi, başvurana düşmektedir (*Gherghina/Romanya* [BD] (k.k.), no.42219/07, § 85, 9 Temmuz 2015 ve *Molla Sali/Yunanistan* [BD], no. 20452/14, § 89, 19 Aralık 2018).

24. Mahkeme, somut olayda, başvuranların 61 no.lu imar planını ileri sürdükleri bir dava açtıklarını ve ilk derece mahkemesinde davayı

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

kazandıklarını gözlemlemektedir. Dava, İdare Mahkemesi önünde derdest iken, 61 no.lu imar planı iptal edilmiş ve yerine, 9 Şubat 2001 tarihinde, “8” numaralı değiştirilmiş bir plan getirilmiştir. Danıştay, 61 no.lu imar planını değerlendirmedeği için İdare Mahkemesi kararını bozmuştur. Danıştay’ın bozma kararı üzerine, 61 no.lu imar planının gerçekten iptal edilip edilmediğini incelemek, İdare Mahkemesinin yapması gereken tek incelemedir. Bu, İdare Mahkemesi tarafından 23 Kasım 2004 tarihli kararında tespit edilmiştir (yukarıdaki 8. paragraf). Diğer bir ifadeyle, başvuranlar tarafından açılan dava hukuki konusunu kaybetmiştir.

25. 8 no.lu imar planı ile ilgili olarak, başvuranlar, 9 Mart 2007 tarihinde Mahkemeye yaptıkları başvurudan önce, söz konusu planın adli makamlar tarafından incelenmesi için başka bir başvuruda bulunmadıklarını Mahkemeye bildirmişlerdir (yukarıdaki 17. paragraf).

26. 3 Şubat 2003 tarihinde çıkan yangın ile ilgili olarak, Mahkeme, başvuranların, boru hattı sisteminin işletmecisi olan Milangaz şirketinin bir müdürüne karşı Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan ceza yargılamasına katıldıklarını kaydetmektedir. Ayrıca, bu karar ve 20 Ekim 2004 tarihli tespit davası kararı uyarınca, başvuranların, boru hattı döşemesindeki güvenlik denetiminde Sakarya Belediyesinin sorumluluğunun tespit edilmesi için tam yargı davası açmalarını engelleyecek hiçbir durum bulunmamaktadır.

27. Tam yargı davası ile ilgili olarak, Mahkeme, bu konuyu daha önce incelediğini ve bunun, Türk hukukunda, başkalarının eylemleri veya ihmalleri nedeniyle tehlike olması durumunda idarenin sorumluluğu üstlenmesi için tüketilmesi gereken bir başvuru yolu olduğu kanaatine vardığını hatırlatmaktadır.

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

28. Mahkeme, içtihatlarında, idari mahkemelerin, kamu makamlarının, nüfusun güvenliğini sağlama görevlerini yerine getirtirken hizmet kusuru işlediklerini tespit etmeye yetkili olduklarını gözleme imkânı olduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme özellikle, askeri mühimmatın imhasına ilişkin yönetmeliğin uygulanmasında, Devlet memurları tarafından bir ihmal söz konusu olduğunda, tam yargı davasının, başvuru Mahkeme huzuruna getirilmeden önce tüketilmesi gereken “etkin bir hukuk sistemi” gerekliliğini karşılayan uygun ve yeterli olarak değerlendirilebileceğine karar vermiştir (diğer kararlar arasında, *Hayri Aslan ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 18751/05, 30 Kasım 2010, *Akdemir ve Evin/Türkiye*, no. 58255/08 ve 29725/09, § 64, 17 Mart 2015 ve *Ata/Türkiye* (k.k.), no. 30798/10, § 27, 20 Eylül 2016). Mahkeme, bu konuda, idari mahkemeler önündeki tazminat yolunun, müteveffa mağdurların yakınları için etkili bir tazminat yolu olduğu sonucuna vardığını da hatırlatmaktadır (diğer kararlar arasında yukarıda anılan *Hayri Aslan* ve *Ata* kararları).

29. Mahkeme, idari mahkemeler önündeki davanın, yetkili makamların başkalarının hayatını koruma yükümlülüklerinden doğan görevlerini ihlal etmeleri nedeniyle kusurlarını bilmeye ve uygun ve yeterli tazminatın verilmesinden kaynaklanan olası zararların giderilmesine imkân verdiğini tespit etmektedir (aynı anlamda bk. yukarıda anılan *Akdemir ve Evin* kararı, § 68 ve *Tamuçu/Türkiye* (k.k.), no. 37930/09, § 70, 24 Ocak 2017). Mahkeme, bu koşullarda, uygulanan hukuk sisteminin etkin olduğu sonucuna varmaktadır.

30. Mahkeme, dolayısıyla, başvuranların boru hattının döşemesindeki olası eksiklikleri ileri sürerek, 8 no.lu değiştirilmiş imar planına ilişkin idare mahkemeleri önünde açacakları bir davanın, Devletin sorumluluğunu ortaya çıkarabileceği ve başarı şansının olabileceği kanaatindedir. Mahkeme ayrıca, başvuranların, Hükümet tarafından ileri sürülen hukuk yollarının sorgulanmasına neden olan herhangi bir iddia sunmadıklarını kaydetmektedir. Aynı şekilde, başvuranlar, boru hattının eksikliklerinin tespit

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

edildiği ceza yargılamasının ardından, boru hattı nedeniyle yaşamlarına, sağlıklarına ve evlerine gelebilecek muhtemel zarar için tazminat talebinde bulunabilirlerdi.

31. Sonuç olarak, başvurular, hem 8 no.lu değiştirilmiş imar planına idare mahkemeleri önünde itiraz etmemiş olmaları, hem de tazminat davası (yukarıdaki 28. paragrafın *son cümlesi (in fine)*) açmamış olmaları sebebiyle, amacı Sözleşmeciler Devletlere, kendilerine karşı yöneltilen ihlal iddialarını önleme veya düzeltme imkânı vermek olan Sözleşme'nin 35. maddesi uyarınca, Türk mahkemelerine bu imkânı vermemişlerdir.

32. Dolayısıyla, iç hukuk yollarının tüketilmediği yönündeki itiraz dayanaksız değildir.

Sonuç olarak başvuru, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 1 Temmuz 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Grițco
Başkan

ERSOY VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE KARARI

EK

No.	Ad Soyad	Doğum Tarihi	Uyruđu	İkamet Yeri
1.	Nurten ERSOY	23.01.1963	Türk	Kocaeli
2.	Yalçın ERSOY	20.04.1961	Türk	Kocaeli
3.	Cemil KARA	20.05.1952	Türk	İstanbul